

BANKI KOCKÁZATI JELENTÉSEK TARTALOMELEMZÉSE

A szerzők tanulmányukban a hazai nagybankok kockázati és éves jelentéseinek működési kockázatról szóló fejezeteit elemezték a tartalomelemzés módszertana alapján 2008-2016 között. Céljuk az volt, hogy képet kapjanak arról, miként prezentálják a bankok a piaci szereplők felé e nehezen körülhatárolható, ám jelentős kockázatukat. Azt vizsgálták, hogy az általános információkon túl találhatók-e konkrétumok a jelentésekben, például a szervezetbe ágyazottságra, a veszteségekre, tendenciákra vonatkozóan. Kutatásuk eredménye az, hogy a konkrét tartalmakat tekintve a jelentések nagyon hiányosak. Bár a kockázati jelentések minősége a vizsgált periódusban monoton növekvő és a tartalom szempontjából is bővülést tapasztaltak, a tényleges működési kockázatok, a potenciális veszélyek lényegében hiányoznak a közzétételből és kevés figyelem jut az „újonnan megjelenő” kockázattípusokra, mint az üzletviteli, a modell- és a reputációs kockázat. Emiatt úgy gondolják, hogy üzleti és reputációs szempontból célszerű lehet átgondolni a működési kockázatokkal kapcsolatos közzétételeket.

Kulcsszavak: kockázatkezelés, kockázati jelentés, működési kockázat, tartalomelemzés

A bankok nyilvánosan elérhető jelentései kiemelkedő szerepet játszanak a partnerbankok, elemzők és rating cégek által végzett értékelések során. A piaci fegyelem erősítését már a Bazel II. tőkeegyezmény 3. pillére is a bankok közzétételi kötelezettségének szigorításán, a nyilvánosságra hozandó információk körének bővítésén keresztül képzelte el. A válság tovább növelte a bankok kockázatkezelési rendszeréről és szolvenciájáról közzétett adatok jelentőségét. Ezt igazolja a kutatásunk alap gondolatát adó cikk (Zeghal – Aoun, 2016), amely az Egyesült Államok bankszektorára vonatkozóan értékeli az átfogó kockázatkezelési rendszerről szóló közzétételek tartalmának és minőségének változását a 2007-es pénzügyi válság hatására. Cikkükben 59 amerikai bank éves jelentését elemezték. Fő következtetésük, hogy a válságot követően jelentős mértékben bővült a közzétett információk köre, a beszámoló minősége számottevően javult. Megállapították, hogy a minőségi változás mértéke szoros összefüggésben áll a bank méretével, ellenben a nagyobb profitabilitással negatívan korrelál.

Kutatásunk során, a Zeghal – Aoun (2016) által alkalmazott tartalomelemzési módszertant alapul véve, a hazai bankszektor – mérlegfőösszeg alapján – jelentős hányadát kitevő kilenc bankjának kockázati és éves jelentését elemeztük a 2008-2016 közötti időszakban. Az éves jelentést azért volt szükséges és egyúttal célszerű bevonni az elemzésbe, mert a kiegészítő melléklet tartalmaz banktőkével és kockázatokkal kapcsolatos információkat. Az elemzés középpontjában a banktőke második legnagyobb szeletét adó, működési kockázattal kapcsolatos közzétételek vizsgálata állt.

A jelentések tartalma kapcsán azt vizsgáltuk, hogy a bankok a működésikockázat-kezelés általános bemutatásán kívül mennyiben szolgáltatnak információt konkrét kockázatokról, tendenciákról, bemutatják-e a terület szervezeten belüli helyét, szerepét, beágyazottságát. A minőségi elemzés során a Bázeli Bizottság által a 3. pillér

kapcsán megfogalmazott és 2015-ben felülvizsgált alapelvekből indultunk ki, vagyis azt vizsgáltuk, hogy a jelentések mennyire egyértelműek, áttekinthetők, mennyiben alkalmasak az idősoros és a bankok közötti összehasonlításra.

A konkrét tartalmakban mind az éves, mind a kockázati jelentések nagyon hiányosak, a bankok gyakorlatilag semmit nem tesznek közzé a tényleges működési kockázataikról, azok trendjeiről, a potenciális veszélyekről, illetve kevés figyelmet szentelnek az újonnan megjelenő kockázattípusoknak, mint az üzletviteli, a modell- és a reputációs kockázat. A jelentések a kockázati kultúrában és az irányításban (governance) kedvező képet mutatnak, összhangban a 2006 óta kiemelt figyelmet élvező, felelős vállalatirányításra (belső irányításra, internal governance) vonatkozó szabályozással¹. A bankok a nyilvánosságra hozatali dokumentumot találták megfelelőnek, hogy bemutassák erőfeszítéseiket ezen a téren. Kimutatható, hogy a fejlett – belső modelleken alapuló – tőkeszámítási módszertan (Advanced Measurement Approach, AMA) bevezetése a kockázati jelentések tartalmára és minőségére egyaránt pozitív hatást gyakorolt. A kockázati jelentések minősége a vizsgált periódusban monoton növekvő, vagyis összességében lassú javulást tapasztaltunk. Az éves jelentés vizsgálata kis mértékben javította az összképet. Véggkövetkeztetésünk, hogy az általános javuló tendencia ellenére, a bankok elsődleges és fő szempontja, hogy a közzététellel kapcsolatos – egyébként nem túl szigorú és nem túl széles körű – felügyeleti elvárásoknak megfeleljenek. A kockázati jelentések abból fakadó potenciális hozadéka, hogy a piaci szereplők minél részletesebb és teljes körű információkat nyerjenek az intézmények működéséről, nem tekinthető jelentős motiváló tényezőnek.

Kutatásunk folytatásaként szándékunkban áll megvizsgálni a visegrádi országok bankjainak kockázati jelentéseit és összehasonlítani a bankpiacokat ebből a szempontból. Emellett a mintaelemszám növelésével a

Zeghal – Aoun (2016) által alkalmazott további vizsgálati módszereket (regresszió elemzés) is beépíthetjük a kutatásunkba.

Fókuszban a piaci fegyelem – avagy a Bazel II. 3. pillére

A piaci fegyelem erősítése már az ezredforduló előtt is kulcsszempontja volt a pénzügyi piacok EU-s szabályozásának. Ennek egyik eszköze a bankok közzétételi kötelezettségének növelése és egységesítése. Ezt hivatott megvalósítani a Bazel II. tőkeegyezmény 3. pillére², amely alapján – 2008-tól kezdődően – a bankok éves rendszerességgel közzé teszik a kezdetben széles körben csak *kockázati jelentésnek*³ nevezett beszámolójukat.

A kockázati jelentések azt a nyilvános platformot jelentik, ahol a piaci szereplők képet kaphatnak, a bankok pedig képet adnak tőkehelyzetükről, vállalt kockázataikról, illetve arról, hogy ezeket a kockázatokat hogyan kezelik, vagyis milyen védelmi eszközzel rendelkeznek a prudens működés érdekében⁴. Az 575/2013/EU rendelet (CRR) 8. része rendelkezik az intézmények nyilvánosságra hozatalának szabályairól. Ez alapján a bankoknak „minden egyes kockázati típusnál nyilvánosságra kell hozniuk a kockázatkezelési célkitűzéseiket és szabályait”, beleértve a kockázatkezelési stratégiákat, a releváns kockázatkezelési funkció szervezeti elhelyezkedését, a kockázat mérséklésére és fedezésére vonatkozó módszereket és szabályokat, valamint a kapcsolódó riportolási folyamatokat. A dokumentumban, közérthető formában be kell mutatni – többek között – a bank tőke megfelelést és üzleti stratégiájához kapcsolódó kockázati profilját (likviditási, hitelezési, partner-, piaci és működési kockázatoknak való kitettség), valamint azt, hogy az intézmény kockázati profilja milyen kölcsönhatásban van a vezető testület által meghatározott kockázatvállalási hajlandósággal. Vagyis a jelentés transzparensbé teszi a bankok működését – elsősorban a kockázatkezelési tevékenységét – a piaci szereplők számára, ezáltal mérsékli az információs aszimmetriát.

A kockázati jelentéseknek kiemelt szerepük van abban, hogy a piaci szereplők – beleértve a befektetőket, az ügyfeleket, a hatóságokat, az elemzőket és a rating cégeket is – milyen véleményt alakítanak ki egy-egy intézményről. A bank reputációjának szempontjából lényeges, hogy mi szerepel ezekben a jelentésekben. Emellett a partner- és kiegyenlítési (settlement)⁵ kockázati limitek megállapításakor is komoly szerepet játszanak a jelentések. Egy hazai – 12 bank körében végzett – kutatás (Homolya et al., 2013) megerősítette, hogy a bank kockázatvállalási hajlandósága, fizetőképessége és külső hitelminősítők általi megítélése meghatározó tényezők a limitek megállapításánál. E szempontok feltérképezéséhez a kockázati jelentések – tekintve a megfogalmazott tartalmi elvárásokat – érdemben hozzá tudnak járulni.

A közzétételi kötelezettségek meglehetősen széles körűek, azonban megfogalmazásuk túl általános, így a megfelelés tág keretek között értelmezhető. Az elmúlt években több cikk és tanulmány⁶ született, amelyek a

kockázati jelentések tartalmát, illetve a kapcsolódó elvárásokat elemezték. Többségükben arra a megállapításra jutottak, hogy konkrét előírások hiányában a jelentések meglehetősen heterogének: az érintett témákban és azok mélységében jelentős eltérések vannak a bankok között. Az egyre komolyabb nyomás eredményeként a Bázeli Bizottság hosszas konzultációt követően 2015-ben közreadta felülvizsgált közzétételi kötelezettségeket tartalmazó dokumentumát (BCBS, 2015). Ez a dokumentum konkrétan határozta meg azokat az alapelveket, szempontokat, amelyeket figyelembe kell venni a jelentések készítése során:

1. világos és egyértelmű üzenetek, kellő részletesség a komplexebb témák esetében, áttekinthetőség, (köz)érthető megfogalmazás (*Clear*),
2. a bank teljes kockázatkezelési folyamatát, minden kockázatát lefedje (*Comprehensive*),
3. a kockázatok súlyozása, a legfontosabb kockázatok kiemelése, a jövőben várható tendenciák (*Meaningful to users*),
4. konzisztens, lehetőséget ad idősoros és trendelemzésre, nagyobb események utókövetése (*Consistent over time*),
5. a bankok közötti összehasonlíthatóság, egységes tartalom- és riportstruktúra (*Comparable across banks*).

Az alapelveket az Európai Bankhatóság is áttemelte saját gyakorlatába (EBA/GL/2016/11), vagyis valamennyi európai uniós ország bankja ez alapján teszi közzé kockázati jelentését.

A közzétételre vonatkozó korábbi elvárások is a fenti információk nyújtását kívánták meg az intézményektől, azonban konkrétumok hiányában ez kevésbé tudott megvalósulni. A konkrétumok hiánya egyúttal azt is jelenti, hogy a jelentésekhez kapcsolódó számonkérés és ellenőrzés is korlátozott körű lehet csak.

A 2007-es válság azzal a következménnyel járt, hogy az erős matematikai, statisztikai és IT-támogatással működő modellekbe – amelyek sok esetben nem jelzik időben előre a piaci visszaesést – vetett bizalom megcsappant. Ennek következtében jellemző magatartás a szubjektív szempontok súlyának növekedése a felügyelet, az értékelések és tervezési folyamatok során. Ilyen szubjektív, kiegészítő információkat tartalmaznak a bankok által közzétett kockázati beszámolók.

Banki működési kockázatok

A működési kockázatokat a már említett Bazel II. tőkeegyezmény emelte be azon kockázatok körébe, amelyekre a bankoknak tőkét kell képezniük. A CRR 4. cikk értelmében a működési kockázat „*a nem megfelelő vagy rosszul működő belső folyamatokból és rendszerekből, személyek nem megfelelő feladatellátásából, vagy külső eseményekből eredő veszteség kockázata, amely magában foglalja a jogi kockázatot is.*” Már ebből a megfogalmazásból is látható, hogy a működési kockázat szerkezetű, nehezen megragadható kockázat, amely számos

tekintetben különbözik a hagyományos banki kockázatoktól (piaci, hitelezési, likviditási). E sajátosságok – (IOR, 2009; Lamanda, 2011 és Homolya, 2012 alapján) – az alábbiak:

- *nem szektorspecifikus*, egyaránt érinti a pénzügyi és nem-pénzügyi vállalatokat, hiszen a környezeti katasztrófák, az emberi hibák, a törvényi változások, a hacker támadások stb. következményeivel minden piaci szereplő iparágtól függetlenül szembesülhet,
- *nehezen megragadható kockázattípus*, a potenciális események száma nagy és folyamatosan bővülhet, egyaránt tartalmaz gyakran előforduló, de alacsony hatású (pl. pénztárhány, ügyintézői hiba) és ritkán előforduló, de jelentős hatású eseményeket (pl. kulcsinformatikai rendszerek több napos leállása, terrorcselekmény),
- *a kockázat/hozam összefüggés* a működési kockázatok esetében *nem értelmezhető*, vagyis nem azért vállaljuk a (többlet) működési kockázatot, hogy (többlet) hozamot érjünk el; ehelyett inkább a kockázat/költség összefüggés érvényesül, azaz a kockázatok csökkentése érdekében megtett intézkedések költségvonzatát kell összevetnünk a potenciális veszteséggel,
- jellemző a *historikus adatok hiánya*, a működési kockázati modellek rövid múltira tekintenek vissza, ami nehezíti a visszamérést, a validálást,
- a kockázatkezelés *teljes szervezet részvételét és elkötelezettségét igényli*, a szerteágazó kockázatok azonosítása és nyomon követése csak jól kiépített és képzett, belső hálózat kialakításával lehetséges. A hatékonyság fontos alapfeltétele, hogy a néhány főből álló központi kockázatkezelési szervezet képes legyen megtalálni az együttműködés megfelelő formáját a belső hálózati kollégákkal, képes legyen a mozgósításukra. Ha a vezetés támogatásával a működési kockázatok kezelésére a teljes szervezetet átfogó és mozgósító keretrendszert kell kiépíteni, és a vállalati kultúra részévé tenni.

Az elmúlt években több nagy működési kockázatról olvashattunk a médiában. A legnagyobbak között említhetjük a Royal Bank of Scotland 2012-es rendszerleállását, amely több héten keresztül okozott problémát a pénzfelvételek és a bankkártyás fizetésekben, valamint a bankcsoport egymilliárd ügyfelét érintette (Reuters, 2013). A Risk.net évenként elkészülő felmérésében már második alkalommal első helyen álló cyber kockázatra a legújabb példa az ukrán kormányzati szerveket és bankrendszert támadó, Petya névre hallgató, zsaroló vírus (Telegraph, 2017), amely komoly pénzügyi és reputációs veszteséget okozott. Risk.net (2017) alapján 2017-ben a legnagyobb működési kockázati fenyegetettséget a cyber- és adatbiztonsági kockázat után, többek között a szabályozási környezet megváltozása, az outsourcingből fakadó rizikó faktorok, politikai kockázat (Brexit, atomháború lehetősége), az üzletvitel kockázata, illetve a szervezeti változások jelentik⁷.

A működési kockázatok és a kockázati jelentés

A működési kockázatot nehéz megragadhatósága miatt, gyakran „jelentéktelennek” tekintik, annak ellenére, hogy jelenleg a banktőke második legnagyobb szeletét kitevő kockázat a hitelkockázat után és a piaci kockázat előtt. Ráadásul az elmúlt tíz évet tekintve számos olyan „új” kockázat – az üzletvitel kockázata, a modellkockázat, a cyber- és adatbiztonsági kockázatok és a reputációs kockázat – jelent meg a bankok tevékenységében és vált felügyeleti prioritássá, amelyek a működési kockázat keretrendszerén belül kezelendők. Mindez azt az érzetet kelti, hogy lassan visszatérünk az ezredforduló környékére, amikor sokan úgy definiálták a működési kockázatot, mint minden egyéb kockázat, ami nem piaci és nem hitelezési kockázat. Mindennek következtében joggal gondolhatjuk azt, hogy a működési kockázatok a bankvezetés fókuszában állnak, ennek megfelelően pedig a közzététel során is hangsúlyos szerepet kapnak.

A működési kockázatokkal kapcsolatos információkალ meg lehetőségen szükségük a CRR. Mindössze annyit ír elő, hogy az intézményeknek nyilvánosságra kell hozniuk a működési kockázathoz kapcsolódó tőkekövetelmény meghatározására alkalmazott módszert, illetve a fejlett mérési módszertan (Advanced Measurement Approach, AMA) alkalmazása esetén a módszer leírását és az kockázat csökkentésére alkalmazott eszközöket (CRR 454. cikk).

Beaudemoulin (2009) tapasztalatait összegezve, a működési kockázatokkal kapcsolatos közzétételek nem kellő részletettséggel tárgyalják az egyes kockázati tényezőket és a tőkekövetelmény meghatározásának módszerét. A Bázeli Bizottság 2014-ben felülvizsgálta korábbi, 11 alapelv mentén megfogalmazott, *A működési kockázatok kezelésének prudens gyakorlata* című anyagát. A felülvizsgálat során 20 ország 60 nemzetközileg aktív bankja esetében vizsgálták meg az alapelveknek való megfelelést. Négy alapelv – köztük a közzététel szerepe – kapcsán állapítottak meg komoly elmaradást, hiányosságokat. Kiemelték, hogy a működési kockázati kitettség és a kockázatkezelési folyamat bemutatása hiányos, a bankok konkrét, kézzelfogható információk helyett, inkább általános jellegű ún. *high-level statementeket* közölnek (BCBS, 2014).

Kutatásunk során azt mértük fel és értékeltük, hogy a magyar bankok által – a kockázati, illetve az éves jelentésben – közzétett működési kockázati információk mennyiben nyújtanak teljes körű képet a bank szolvenciájáról és kockázati profiljáról.

A módszertan

A tartalomelemzési módszertan (Mayring, 2000; Zhang – Wildemuth, 2005) segítségével kilenc, Magyarországon működő bank 2008-2016 között nyilvánosságra hozott kockázati jelentését és éves jelentését vizsgáltuk. Mivel a kockázati jelentést 2008-tól kezdődően kell a bankoknak közzé tenniük, ezért az elemzés kezdő időpontja is ez az év. A bankok kiválasztásánál két szempontot vettünk

figyelembe: a bank méretét, illetve a működési kockázatokra képzett tőke számítása során a fejlett mérési módszertan alkalmazását. Úgy gondoljuk, hogy e banki kör a leginkább motivált a körültekintő nyilvánosságra hozatalban és az alkalmazott kockázatkezelési módszertan szempontjából is a nagyobb intézmények tekinthetők a legfejlettebbnek (Homolya, 2016). A kiválasztott bankok: OTP Bank, CIB Bank, Unicredit Bank, K&H Bank, Erste Bank, Budapest Bank, Raiffeisen Bank, az FHB és az MKB. A kilenc bank együttesen, mérlegfőösszeg alapján 2016 év végén lefedte a magyar piac 65%-át. A bankok fontosabb adatait mutatja az 1. táblázat.

1. táblázat

A vizsgált bankok adatai 2016 év végén

Intézmény	Mérlegfőösszeg (millió HUF)	Piaci részesedés a hitelek piacán	Piaci részesedés a betétek piacán	Tárgyévi eredmény (millió HUF)	Tulajdonos
OTP Bank Nyrt.	7 109 622	18,25%	27,79%	181 477	nyilvános részvénytársaság
Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.	2 863 253	11,08%	12,39%	42 420	KBC Bank NV
UniCredit Bank Hungary Zrt.	2 833 640	9,16%	9,35%	40 022	UniCredit SpA
MKB Bank Zrt.	2 099 186	5,80%	8,89%	9 123	Állami tulajdon
ERSTE BANK HUNGARY Zrt.	2 038 492	7,15%	8,23%	31 738	Erste Group Bank AG
Raiffeisen Bank Zrt.	2 001 319	6,09%	7,83%	16 245	Raiffeisen-RBHU Holding GmbH
CIB Bank Zrt.	1 665 428	5,84%	7,17%	6 755	Intesa Saupaolo SpA
BUDAPEST Hitel- és Fejlesztési Bank Zrt.	989 269	4,00%	4,20%	9 608	Állami tulajdon
FHB Jelzálogbank Nyrt. (FHB Bankkal együtt)	797 176	2,81%	1,75%	-13 223	Állami tulajdon

Forrás: Aranykönyv 2016. www.mnb.hu, (Tulajdonos oszlop: banki honlapok)

Kutatásunk fókuszában – első körben – a bankok kockázati jelentései álltak. Később kiegészítettük a vizsgálatot az éves jelentésekkel, mivel azt tapasztaltuk, hogy a bankok annak részeként is nyújtanak információkat a tőkehelyzetről és a kockázati profilról. A jelentések minden esetben az egyes bankok weboldalairól származnak. Abban azonban nagy különbségek voltak az egyes intézmények között, hogy a honlapon belül pontosan hol is található meg ezek a közzétételek: a jelentések vagy a sajtóhírek között, esetleg a befektetőknek szóló menüpontban. A banki dokumentumok vizsgálatához a kvalitatív kutatási módszertanok közül – hasonlóan az inspirációt jelentő cikk szerzőihez – a tartalomelemzést választottuk. A *tartalomelemzés* módszertana lehetővé tette számunkra, hogy a vizsgált dokumentum által hordozott információt szubjektív, de ezzel párhuzamosan tudományos módon tárjuk fel (Zhang – Wildemuth, 2005). Az elemzés során az amerikai kutatásnál használt kérdéssorból indultunk ki. A kérdéseket módosítottuk az európai szabályozásnak megfelelően, illetve kiegészítettük azokkal a szempontokkal, amelyeket fontosnak tartunk ahhoz, hogy a piaci szereplők a bank működési kockázati profiljáról és a kapcsolódó védelmi vonalokról átfogó képet kapjanak. Az összegyűjtött szempontok szerint értékeltük, vagyis „kódoltuk” a két jelentés működési kockázatokra vonatkozó részét és a kódolás eredményével dolgoztunk tovább. Annak érdekében, hogy az eredményekben megjelenő szubjektivitást minimalizáljuk, a szövegek kódolását külön-külön is elvégeztük és egyeztettük az egyes kérdésekre adott pontszámokat.

A kutatásunkat inspiráló Zeghal – Aoun szerzőpáros átfogóan elemezte 59 egyesült államokbeli bank éves jelentéseinek átfogó kockázatkezelési rendszerükről szóló⁸ fejezeteit a válság előtti és utáni 2-2 évben (2006 és 2007, valamint 2008 és 2009). Cikkükben tehát nem pusztán a működési, hanem a hitelezési, a piaci és a likviditási kockázat is megjelent. Vizsgálták a jelentések tartalmi bővülését és minőségi fejlődését, illetve összefüggést kerestek e potenciális változások és a bankok mérete, jövedelmezősége, valamint a vezető testület összetétele között. Esetünkben a fókusz a működési kockázatokra helyeztük, ami a vonatkozó kérdések számának bővítését igényelte.⁹ A korreláció elemzése (regressziós elemzéssel) a relatíve alacsony mintaelemszám miatt nem vezetett volna értékelhető eredményre, a vizsgálatba bevont bankok számának növelésével (elemzés kiterjesztése a V4 országok nagybankjaira) válhat célszerűvé.

A módszertan alkalmazása során – Zeghal – Aoun (2016) alapján – két szempont szerint, a tartalmi elemekre koncentrálna és a jelentés minőségét felmérve történt meg az értékelés.

A tartalmi elemeknél öt kiemelt témakör mentén huszonhárom konkrét kérdést vizsgáltunk. Amennyiben a jelentésekben megtaláltuk a választ az adott kérdésre, akkor 1 pontot, amennyiben nem, 0 pontot kaptott az elemzett bank az adott évre.

A válaszok összegzését követően az amerikai kutatáshoz hasonlóan meghatároztuk az *Oprisk Közzétételi Indexet* (OKI) az alábbi számítási módszerrel:

$$OKI = \frac{\sum_{i=1}^n S_i}{23} \quad 2.1$$

, ahol S_i az egyes kérdésekre adott pontszámot jelöli, amely 1 vagy 0 lehet, n az indexben szereplő kérdések száma, ami jelen esetben 23.

A jelentések minőségét 11 kérdés alapján vizsgáltuk. Ahogy a tartalmi szempontok esetében, úgy itt is az amerikai szerzők cikkében (Zeghal – Aoun, 2016) szereplő mutatót, az ún. Minőségi Indexet alkalmaztuk. A megfelelő mértéke alapján 0-3 között pontoztuk a kockázati jelentéseket. A minőségi szempontoknál az éves jelentéseket nem vontuk be a vizsgálatba, csak a kockázati jelentések átláthatóságát, elérhetőségét elemeztük. Míg a tartalmi információknál az éves jelentés kiegészítheti a kockázati jelentés információit, addig a jelentések minősége csak függetlenül vizsgálható. A pontokból képeztük meg a *Minőségi Indexet* (MI), amely a következőképpen kalkulálható:

$$MI = \frac{\sum_{i=1}^n S_i}{33} \quad 2.2$$

, ahol S_i az adott kérdésre kapott pontszám, n az indexben szereplő kérdések száma, a 33 pedig a lehetséges összpontszám.

A tartalmi és minőségi szempontok részletezése

A tartalmi elemeket öt szempont szerint csoportosítva, huszonhárom kérdés alapján vizsgáltuk. A kérdések csoportosítása megtalálható az 1. mellékletben. Az öt szempont az alábbi:

1. Definíció

A definíciós kérdéscsoport azt vizsgálta, hogy a kockázati jelentések, illetve az éves jelentések tartalmazzák-e a működési kockázatok meghatározását, üzletági és kockázattípus szerinti kategorizálását, az alkalmazott tőke-számítási módszertan leírását, a külső adatbázis megnevezését.

2. Governance

A governance/irányítás kategóriába a működési kockázatkezelési terület szervezeti helye és felépítése, a banki folyamatokba való beágyazottsága, a kapcsolódó bizottságok szerepe, valamint a kontrollok működtetése tartozik.

3. Kockázati kultúra

A kockázati kultúra témakör a kockázati étvágy, stratégia megjelenését, éves felülvizsgálatát, a döntéshozatali folyamatokba való beépülését veszi górcső alá.

4. Kockázatok és trendek

A kockázatok és trendek kategória alatt azt vizsgáltuk, hogy a jelentések kizárólag a keretrendszerrel mutatnak képet vagy szolgálnak adatokkal a bank előtt álló, vagy a vizsgált évben jelentkező tényleges veszteségekről, kockázatokról, azok tendenciáiról, a potenciális veszélyekről. Szempont volt az is, hogy megjelennek-e e jelentésekben a piaci figyelem középpontjában álló események (pl. devizahiteles elszámolás: árfolyamrés alkalmazása és egyoldalú kamatemelések miatti kártérítési kötelezettségek), illetve hogy a jelentésben szereplő adatok adnak-e lehetőséget idősoros és trendelemzésre, a csoporton belüli elhelyezésre (konszolidált vs. egyedi adatok).

5. Újdonságok

Az újdonságok esetében a szabályozó által kiemelten kezelt működési kockázatokat, mint a modell-, az üzletviteli vagy a reputációs kockázat megemlítését, az üzletmenet-folytonosság tervezés említését vártuk. A reputációs kockázat a bázeli szabályozás alapján ugyan nem tartozik a működési kockázatok közé (BCBS, 2006), de tapasztalataink szerint a szabályozó hatóságok mégis azokkal összefüggésben vizsgálják. Emellett pedig gyakorlati oldalról nézve is jelentős reputációs következménye van a működési kockázati eseményeknek (pl. devizahiteles elszámolás, belső csalás).

A jelentések minőségének értékelése során a Bázeli Bizottság által felülvizsgált nyilvánosságra hozatali alapelveknek való megfelelésre helyeztük a hangsúlyt (BCBS, 2015). A szempontok – ahogy korábban már bemutattuk – a következők: világos és egyértelmű üzeneteket közvetít, a teljes kockázatkezelési folyamatot lefedi, konkrét információkat tartalmaz a kockázatokról, biztosított az idősoros és a bankok közötti összehasonlíthatóság. A kérdések csoportosítása megtalálható a 2. mellékletben.

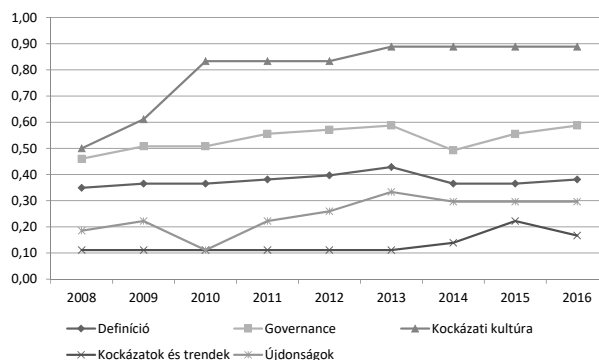
Az eredmények elemzése során a (2.1) és a (2.2) képletek alapján definiált indexek időbeli alakulását és a vizsgált bankok közötti eltéréseket elemeztük.

Elemzés és eredmények

Követve a módszertan bemutatása során alkalmazott sorrendet, először nézzük meg a tartalmi elemeket. Az 1. ábra mutatja az egyes értékelési szempontokra adott pontértékek átlagát az összes vizsgált bank esetében.

1. ábra

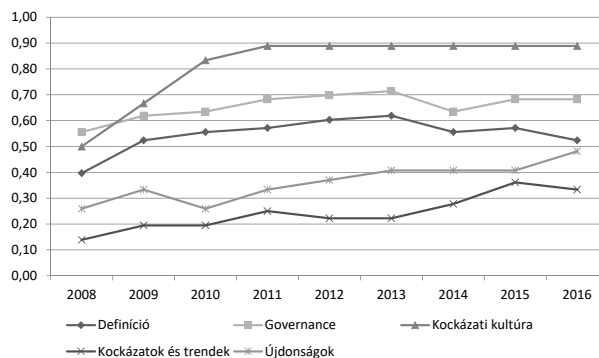
A kockázati jelentések tartalmára adott átlagos pontszámok az öt vizsgált dimenzió mentén (2008-2016)

Az ábrán láthatjuk, hogy a kockázati jelentések elsősorban a kockázati kultúránál és a governance-nál mutatnak kedvező képet. Ennek oka vélhetően a felelős vállalatirányításra vonatkozó szabályozási törekvések felerősödése, amelynek eredményeként a bankok a nyilvánosságra hozatali dokumentumot találták megfelelőnek, hogy bemutassák ezen a téren tett erőfeszítéseiket, hogy megfeleljenek a felügyeleti elvárásoknak. A governance kategórián belül hiányosságként említjük a védelmi vonalak (területi vezetők, belső ellenőrzés, compliance, kockázatkezelés) közötti kapcsolat, munkamegosztás leírását és a kockázattudatosság fejlesztése érdekében kialakított oktatási rendszer említését.

2. ábra

A kockázati és az éves jelentések együttes tartalmára adott átlagos pontszámok az öt vizsgált dimenzió mentén (2008-2016)

Kiemelnénk azonban a jelentések hiányosságát a konkrét tartalmakban. Azt tapasztaltuk, hogy a bankok gyakorlatilag semmit sem tesznek közzé a tényleges kockázataikról, azok trendjéről, a potenciális veszélyekről, illetve kevés figyelmet szentelnek az újonnan megjelenő kocká-

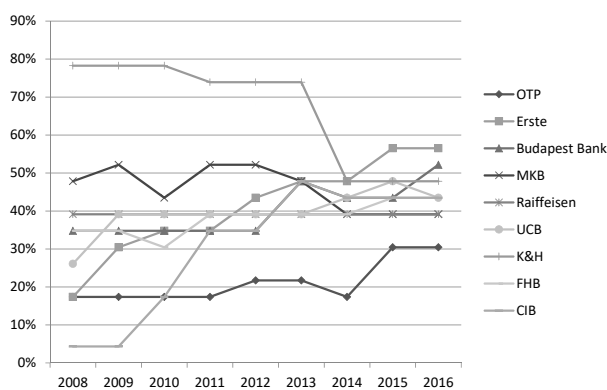
zattípusoknak, mint az üzletviteli kockázat, modell- vagy reputációs kockázat. Pozitív példa ebben a kategóriában az Erste Bank, ahol az outsourcing kockázatok is megjelennek, vagy a Raiffeisen, melynek jelentése szót ejt a termékfejlesztési folyamatban rejlő kockázatokról. (2. ábra)

Ha az éves jelentésekkel együtt vizsgáljuk a tartalmi pontszámokat, a sorrendben nem tapasztalunk változást, továbbra is a kockázati kultúra és a governance dominálja azokat. A tényleges kockázatokról közölt információ valamelyest növekedett, de továbbra is elenyésző maradt.

Az Oprisk Közzétételi Indexek alakulását bankonkénti bontásban mutatja a 3. ábra.

3. ábra

Az Oprisk Közzétételi Index a kockázati jelentések alapján, bankonkénti bontásban 2008-2016 között

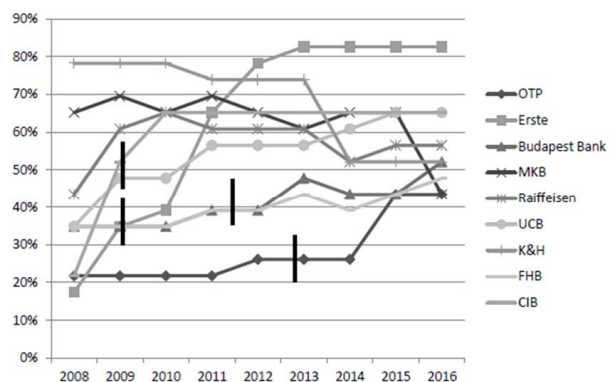
Az OKI értéke az egyes bankok esetében nagyon különböző szintről indulva 2016-ra homogénebbé vált, de még így is 30,4-56,5% között szóródik. A kezdeti jelentős szórás hátterében az áll, hogy a kapcsolódó szabályozás csak tág kereteket adott meg, így a bankok vélhetően nagyon eltérően értelmezték, milyen témákról és milyen részletezettséggel írjanak a jelentésben. Azt tapasztaltuk, hogy a jelentések szövegezése sok esetben éveken keresztül nem változik, ami alátámasztja a lassú összetartást. A Raiffeisen jelentései a legjobb példák erre. Ugyanakkor láthatjuk, hogy a devizahitelezéssel kapcsolatos problémák tetőzésével (2009-2012) párhuzamosan bővült a jelentések tartalma. Az összetartás hátterében az lehet, hogy a bankok megnézik egymás jelentéseit és az alapján határozzák meg azok tartalmát. Néhány kiugró értéket is láthatunk az ábrán. Az OTP Bank értékelése 2013-ról 2014-re romlott, mivel jelentéséből kikerült a kontrollkörnyezetről, illetve a működési kockázatkezelés banki folyamatokba integrálásáról szóló rész. Ugyanakkor 2015-ben megjelenik a jelentésben az üzletmenet-folytonosság tervezési folyamat és a riportrendszer leírása. A K&H jelentésének tartalma is sokat változott ugyanebben az időszakban. Míg a kezdeti időszakban a bank kockázati jelentése rendkívül részletes és informatív volt, 2014-ben számos elem kikerült a dokumentumból, például a működési kockázatok definíciója és kategorizálása, a banki folyamatokba ágyazottsága, a többi védelmi vonallal (belső ellenőrzés, compliance) való kapcsolata és az oktatási koncepció bemutatása.

Ha ugyanezt az ábrát megvizsgáljuk a kockázati és az éves jelentésekre együttesen, akkor kedvezőbb képet kapunk.

A legszembetűnőbb eltérést az Erste és a CIB esetében tapasztaltuk. Az Ersténél az éves jelentés tartalmazza a működési kockázatok definícióját és kategorizálását, és ami még fontosabb, közöl információkat konkrét, jelentős hatással járó működési kockázatokról, illetve megemlíti a reputációs kockázatot is. A CIB-nél a különbséget a reputációs kockázat említése, a külső veszteség-adatbázis bemutatása, a működési kockázati veszteségesemények darabszámának és összegének feltüntetése, valamint a belső ellenőrzés, compliance és kockázatkezelés kapcsolatrendszerét jelenti, amit a bank az éves jelentésben közöl.

4. ábra

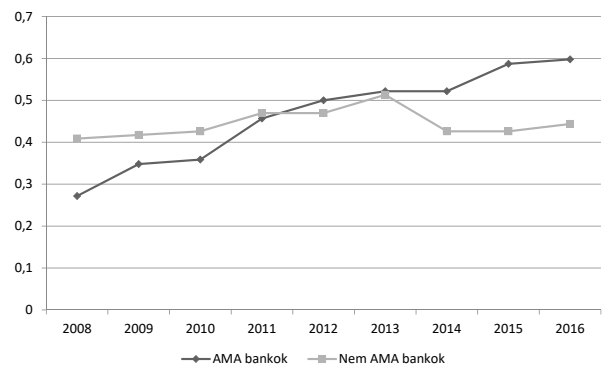
Az Oprisk Közzétételi Index a kockázati és az éves jelentések alapján, bankonkénti bontásban 2008-2016 között

A 4. ábrán a függőleges vonal jelöli az AMA bevezetését a négy érintett banknál. Az Unicredit és az Erste 2009 közepétől, az FHB 2012-től, míg az OTP 2013-tól használja ezt a módszertant. A bevezetést követően mind a négy banknál javultak a közzétételek, az Unicredit esetében az OKI index 13, az Ersténél 17 százalékponttal, az FHB esetén 4,3 százalékponttal javult, egyedül az OTP-nél nem mutatható ki azonnali javulás az AMA bevezetése után.

5. ábra

Az OKI indexek alakulása a kockázati és az éves jelentések alapján az AMA és a nem AMA bankok esetében (2008-2016)

Érdemes megvizsgálni, hogy van-e különbség a fejlett tőkeszámítási módszertant (AMA) alkalmazó bankok és a többi pénzintézet között, illetve okozott-e változást a jelentések tartalmi elemeiben az AMA bevezetése. 2016-ban a négy AMA bank (OTP, FHB, Unicredit, Erste) esetében az OKI index átlagosan 59,8%, míg az egyszerű módszertant alkalmazó bankokra számolt átlagos érték 44,3%.

Az 5. ábra alapján azt mondhatjuk, hogy a fejlett módszertant alkalmazó bankok esetében a jelentések tartalmára képzett OKI index értéke folyamatosan növekvő és 2011 után tartósan magasabb, mint az egyszerűbb módszertant használó bankoké.

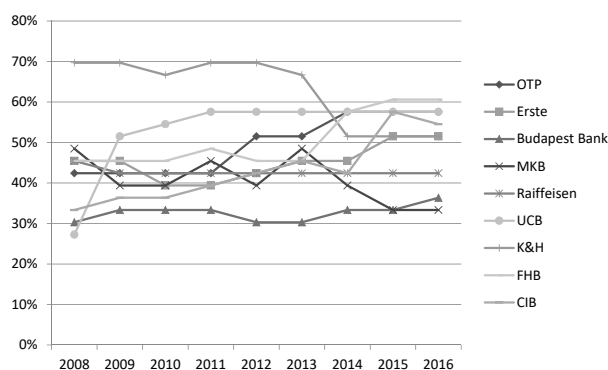
A kétmintás t-próba eredménye¹⁰ (0,16121) szerint az OKI index kockázati és éves jelentések alapján kalkulált átlagos értéke nem mutat szignifikáns eltérést a két csoportban, ha a teljes időszakot vizsgáljuk.

Zeghal – Aoun (2016) cikkében a vizsgált időszak végén, 2009-ben a közzétételi index (az összes kockázatra vonatkozóan) átlagos értéke 57,6% volt.

A tartalmi szempontokat követően megvizsgáltuk a minőségi követelményeknek való megfelelést is. Ezúttal csak a kockázati jelentések kerültek be a vizsgálatba. A minőségi indexek a bankok kockázati jelentéseiben 33,3-60,6% között szóródnak. Az amerikai kutatásban az összes kockázatra vonatkozóan az index átlagos értéke 2009-ben 38% volt. (6. ábra)

6. ábra

A Minőségi Index a kockázati jelentések alapján 2008-2016 között

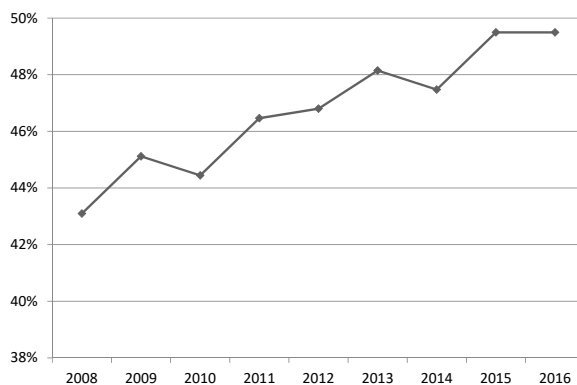

A Minőségi Indexek átlaga folyamatos javulást mutat és 2016-ra elérte a 49,6%-ot. (7. ábra)

Ha az egyes bankokat vizsgáljuk, több olyan hibát fedezhetünk fel a jelentésben, melyek korrekciója csupán odafigyelést igényel, cserébe jelentősen javíthatja a külső partnereknek mutatott képet. Volt olyan intézmény, ahol az egyik év kockázati jelentése hiányzott a weboldalról. Találkoztunk olyan esettel, ahol egyértelmű volt az anyabanki szöveg egy az egyben történő átvétele: magyartalan fogalmazás, helyesírási hibák, vagy éppen kétoldalnyi angol szöveg korrekciójával, hogy csak a legextrémebb eseteket említsük. Formai hiányosságokon túl találkoztunk pontatlanul, hibásan megadott adattal is. A feltárt hiányosságok jelentős részéről értesítettük az érintett bankokat, a javítás több esetben megtörtént.

7. ábra

A Minőségi Index átlaga a kockázati jelentések alapján 2008-2016 között

Az elemzések eredményét tekintve azt gondoljuk, hogy célszerű lehet a mellékletben szereplő kérdéslisák alapján közzétenni a kockázati jelentések működési kockázatokról szóló fejezeteit.

Összegzés

Kutatásunk során a tartalomelemzés módszertana alapján 9 hazai bank kockázati és éves jelentésének működési kockázatokot bemutató fejezeteit elemeztük. Tartalmi és minőségi szempontok mentén értékeltük a jelentéseket. Azt tapasztaltuk, hogy annak ellenére, hogy a működési kockázat a banktőkét tekintve a második legjelentősebb kockázat, és a szabályozás is egyre komolyabb elvárásokat támaszt a bankokkal szemben e téren, a jelentésekben nem kezelik prioritásként azt. Vagyis megállapításunk nagymértékben harmonizál a BCBS (2014) közzétételre vonatkozó megállapításaival: a jelentések szükséztűk és csak a kockázat, valamint a kockázatkezelés általános ismertetésére, a vezetői kinyilatkoztatásokra fókuszálnak. Képet kaphatunk arról, hogy a bankok milyen módszer szerint számolják a tőkéjüket, és a kockázatkezelési módszerek széles eszköztárát alkalmazzák a menedzsment teljes elkötelezettsége mellett, de hogy mindez konkrétan milyen formában valósul meg, az jellemzően nem kerül prezentálásra. A jelentések a tényleges veszteségekről, a jelentősebb eseményekről, a bank várakozásairól kevés információt nyújtanak. Mostohán kezeltnek mondhatók – a szakmai körökben egyébként nagy vitákat generáló és a gyakorlatban nehezen mérhető –, „új” kockázatok, mint az üzletviteli, a modell- és a reputációs kockázat. Összességében tehát a bankok a szabályozói elvárásoknak való megfelelést helyezik előtérbe és ezen felül nem tekintik releváns információs bázisnak a jelentéseket a működési kockázatokhoz kapcsolódóan. Meglátásunk szerint ennek nem anyagi, mindinkább racionális okai vannak. A bankok, figyelve a versenytársakat, nem igazán szeretnék a minimális – felügyeleti – elvárásokon felül többletinformációt közölni kockázati kitettségükről.

Bár a működési kockázat esetében a jövőben alkalmazható tőkeszámítási módszertant jelentősen egyszerű-

sődik, illetve standardizálódik, a kihívások és a kockázat jelentősége nem fog változni. Üzleti és reputációs szempontok miatt az alábbi javaslatokat fogalmaztuk meg:

- a kockázatkezelési keretrendszer leírásán túl a tényleges kockázati tényezők leírása,
- a kockázati tényezők változásának elemzése, összehasonlítása az előző évvel, trendek felvázolása,
- a belső ellenőrzés, compliance és kockázatkezelés közötti kapcsolat leírása,
- az oktatás, a kockázati kultúra fejlesztési eszközeinek megjelenítése,
- a további hiányosságok feltárásában az egyes bankok esetében segítséget adhatnak a mellékletben szereplő kérdések, amelyek lefedik a szabályozói elvárásokat.

A fenti szempontok figyelembevétele nem csupán a piaci fegyelem erősítését jelentené, hanem annak határozott kifejezését, hogy adott intézmény kockázattudatosan, a felelős irányítás szempontjait szem előtt tartva működik.

A kutatás továbbvitelét a visegrádi országok nagybankjainak hasonló elemzésével képzeljük el, amely elemzés lehetőséget ad a pénzügyi szektorok összehasonlítására és további kvantitatív elemzések elvégzésére.

Jegyzet

- ¹ Hazánkban az európai standardok alapján kiadott 11/2006 PSZÁF ajánlás a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről című dokumentum mérőföldkönek tekinthető e téren.
- ² A Bazel II. tőkeegyezményt hosszas viták és egyeztetések után 2004-ben fogadták el, uniós implementálása 2006 után kezdődött meg. Fő célja a bankok kockázati tudatosságának erősítése azáltal, hogy nagyobb teret enged az intézményeknek kockázati kitérítések és a kapcsolódó banktőke meghatározásában. A Bazel II. három pillérré épül. Az első pillér keretében az egyezmény lehetőséget ad a bankoknak arra, hogy a jogszabályban rögzített standard módszerek helyett saját belső modelljeik alapján határozzák meg a szükséges banktőkét a hitelezési-, a piaci és a működési kockázatok esetében. A második pillér elvárja az intézményektől, hogy minden releváns kockázatnak való kitérítést és a kapcsolódó tőkét saját belső módszereik, megközelítései alapján határozzák meg. A harmadik pillér bővíti a kötelezően nyilvánosságra hozandó információk körét a bankok tőke- és kockázati helyzetére vonatkozóan (korábban az ún. kockázati jelentés).
- ³ Többnyire Nyilvánosságra hozatali kötelezettségek néven használják a bankok e jelentésüket. Mi a szövegben megtartottuk a kockázati jelentés elnevezést.
- ⁴ CRR 8. rész
- ⁵ A kiegyenlítési kockázat az abból fakadó bizonytalanság, hogy a tranzakció tárgyát képező értékek kifizetési rendje nem biztosítja azt, hogy a bank által kezdeményezett eladásra vonatkozó fizetési megbízás csak akkor teljesüljön, ha az ellenérték kiegyenlítése már megtörtént (arról a kifizető ügynök vagy maga a bank már megbizonyosodott) (Homolya et al., 2013).
- ⁶ Például: CEBS (2009); Beaudemoulin (2009); FSA (2010) vagy ESRB (2013)
- ⁷ A felmérés minden évben a bankok, biztosítók és vagyonkezelők kockázati vezetőinek, illetve működési kockázat-kezelőinek megkérdezése, véleménye alapján készül.
- ⁸ Enterprise Risk Management, ERM
- ⁹ Míg Zeghal – Aoun (2016) esetében mindössze 7 kérdés vonatkozik a működési kockázatokkal kapcsolatos tartalmi szempontokra, mi 23 kérdés mentén vizsgáltuk a témát.
- ¹⁰ A kétmintás t-próbával azt vizsgálhatjuk, hogy a két mintában egy-egy valószínűségi változó átlaga szignifikánsan eltér-e egymástól. A teszt alkalmazhatóságának feltétele, hogy a két minta varianciája ne térjen el szignifikánsan egymástól, amit az F-próbával ellenőriztünk. Jelen esetben a t-próbával azt vizsgáltuk, hogy az AMA-t alkalmazó bankok esetében az OKI indexek átlagos értéke szignifikánsan eltér-e a nem AMA bankok OKI indexének átlagos értékétől.

Felhasznált irodalom

- BSBC* (2006): International Convergence on Capital Measurement and Capital Standards. A Revised Framework. Basel Committee on Banking Supervision. 2006. június. Letöltve: <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 2017. május 8.
- BCBS* (2014): Review of the Principles for the Sound Management of Operational Risk. 2014. október 6. Letöltve: <https://www.bis.org/publ/bcbs292.pdf> 2014. november
- BCBS* (2015): Revised Pillar 3 disclosure requirements. 2015. Letöltve: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d309.pdf> 3 May 2017
- Beaudemoulin, N.* (2009): Fostering convergence in the application of Pillar 3 requirements and enhancing comparability of related disclosures. Public Roundtable. Opening remarks. 2009. december 9. CEBS, London 2009. december 9.
- CEBS* (2009): Disclosure guidelines: Lessons learnt from the financial crisis. Consultation Paper. 2009. október 30.
- CRR* (2013): CRR 575/2013/EU rendelet
- European Systemic Risk Board (ESRB)* (2013): Benefits of a Standardised Reporting of Pillar 3 Information. Staff Note. 2013. január 21.
- Financial Services Authority (FSA)* (2010): Enhancing financial reporting disclosures by UK credit institutions: Feedback on DP09/5 2010 szeptember
- Homolya D.* (2012): Banki működési kockázat és intézmény méret. Doktori értekezés. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem
- Homolya D. – Lakatos M. – Mátrai R. – Páles J. – Pulai Gy.* (2013): Magyarországi bankok limitállítási gyakorlata: Előterben a partnerlimiték. MNB Szemle, 2013 október
- Homolya D.* (2016): Kockázatkezelési módszerek és bank méret viszonya. Hitelintézeti Szemle, 2016. június, 114-128. o.
- Institute of Operational Risk, IOR* (2009): Operational Risk Sound Practice Guidance. Risk Appetite. December 2009. www.ior-institute.org
- Lamanda G.* (2011): Banki működési kockázatok kezelésének szabályozása és gyakorlata. Doktori értekezés. Budapest: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
- Mayring, P.* (2000): Qualitative Content Analysis, Forum: Qualitative Social Research, Volume 1, No. 2. 2000. június
- MNB* (2017): A hitelintézeti szektor 2016. évi részletes auditált adatai (eszközök források, eredmény, egyéb), Letöltve: <https://www.mnb.hu/felugyelet/idosorok/i-penz-es-hitelpiaci-szervezetek/a-hitelintezeti-szektor-reszletes-adatai> 2017. november 30.
- MNB* (2017): Aranykönyv 2016. letöltve: <http://www.mnb.hu/felugyelet/idosorok/v-aranykonyv> 2017. július 31.
- Reuters* (2013): RBS admits decades of IT neglect after systems crash, 2013 December 3, Letöltés: <https://uk.reuters.com/article/uk-rbs-technology/rbs-admits-de>

ca-des-of-it-neglect-after-systems-crash-idUKBRE-9B10YB20131203

Risk.net (2017): Top 10 operational risk losses for 2017 Letöltve: <https://www.risk.net/risk-management/operational-risk/2480528/top-10-operational-risks-for-2017> 2017. július

The Telegraph (2017): Petya cyber attack: Ransomware spreads across Europe with firms in Ukraine, Britain and Spain shut down, 2017. június 27, Letöltés: <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/06/27/ukraine-hit-massive-cyber-attack/>

Zeghal, D. – Aoun, M. E. (2016): The Effect of the 2007/2008 Financial Crisis on Enterprise Risk Management Disclosure of Top US Banks. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 2016. <https://doi.org/10.17265/1548-6583/2016.01.003>

Zhang, Y. – Wildemuth B. M. (2005): Qualitative analysis of content. *Analysis*, 1 (2), 1-12. o. 2005, Download: <https://philpapers.org/rec/ZHAQAO>, 2017. november 26. doi.10.1002/hbm.20661

Vizsgált bankok kockázati és éves jelentései a bankok honlapjairól.

1. melléklet

A jelentések tartalmi vizsgálatához használt kérdések

Kérdés	Besorolás
1. Tartalmazza-e a Kockázati Jelentés a működési kockázatok definícióját?	Definíció
2. Tartalmazza-e a Kockázati Jelentés a működési kockázatok kategorizálását?	Definíció
3. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés kvalitatív információkat a működési kockázatkezelésre vonatkozóan?	Definíció
4. Közöl-e a bank információkat a működési kockázati kitettségre vonatkozóan (üzletágak, kockázati kategóriák szerint)?	Definíció
5. Közöl-e a bank információt a működési kockázati tőkemodell kapcsán?	Definíció
6. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés információt a működési kockázatkezelés informatikai támogatásáról?	Definíció
7. Van-e információ a modellezéshez használt, külső adatbázisról?	Definíció
8. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés információkat a működési kockázati riportrendszerrel kapcsolatban?	Governance
9. Ismerteti-e a bank a működési kockázatok szervezeti helyét?	Governance
10. Tartalmaz-e információt a Kockázati Jelentés a működési kockázatkezelési bizottságról?	Governance
11. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés információt a működési kockázatok kontrollkörnyezetéről, a kontrollok kezeléséről?	Governance
12. Közöl-e a bank információt arról, hogyan integrálódik a működési kockázatkezelés a banki folyamatokba?	Governance
13. Közöl-e bank információt arról, hogyan kapcsolódik a működési kockázatkezelés a többi kontrollfunkcióhoz (belső ellenőrzés, bankbiztonság stb.)	Governance
14. Közöl-e a bank információt a működési kockázatkezeléshez kapcsolódó oktatásokról?	Governance
15. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés információt a kockázati étvágyról?	Kockázati kultúra
16. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés információt a kockázati stratégiáról, kultúráról, governance-ról?	Kockázati kultúra
17. Közöl-e a bank információt az extrém működési kockázatokról?	Kockázatok és trendek
18. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés információt a kockázati trendekre vonatkozóan?	Kockázatok és trendek
19. Közöl-e a bank információt az üzletmenet-folytonosság tervezéséről?	Kockázatok és trendek
20. Közöl-e a bank információt az extrém működési kockázatok kezeléséről, a krízismenedzsmentről?	Kockázatok és trendek
21. Megjelenik-e a Kockázati Jelentésben a modellkockázat?	Újdonságok
22. Megjelenik-e a Kockázati Jelentésben az ügyviteli kockázat (conduct risk)?	Újdonságok
23. Megjelenik-e a Kockázati Jelentésben a reputációs kockázat?	Újdonságok

A kockázati jelentés minőségének vizsgálatához használt kérdések

Kérdések	Kód	Besorolás
1. Mennyire egyértelmű és világos a Kockázati Jelentések által közvetített üzenet?	0 = Nem egyértelmű	1. Közvetítsen világos és egyértelmű üzeneteket (Clear)
	1 = A szabályozói elvárásoknak minimálisan megfelel	
	2 = A szabályozó elvárásokon túl egyértelmű üzenet et közvetít	
	3 = Alkalmos a Bank reputációjának javítására az általa közvetített pozitív üzenetek miatt	
2. Mennyire segítik a grafikonok, ábrák és táblázatok a megértést?	0 = Nincs grafikon	3. Közvetítsen világos és egyértelmű üzeneteket (Meaningful to user)
	1 = 1 grafikon	
	2 = 2 grafikon	
	3 = Kettőnél több grafikon	
3. Mennyire használja a Kockázati Jelentés a szakzsargon és ez mennyire akadályozza a szöveg közérthetőségét?	0 = Sok szakzsargon, magyarázat nélkül	1. Közvetítsen világos és egyértelmű üzeneteket (Clear)
	1 = Sok szakzsargon, minimális magyarázat	
	2 = Szakszavak magyarázata a szövegben	
	3 = Kevés vagy nagyon jól megmagyarázott szakszó	
4. Hány oldalas a Kockázati Jelentés működési kockázatokra vonatkozó része?	0 = Nincs működési kockázatokra vonatkozó rész	3. Közvetítsen világos és egyértelmű üzeneteket (Meaningful to user)
	1 = Kevesebb, mint 1 oldal	
	2 = 1-2 oldal	
	3 = Több mint 2 oldal	
5. Van-e hiba, elírás a szövegben?	0 = Zavaró hibák	1. Közvetítsen világos és egyértelmű üzeneteket (Clear)
	1 = Több, kisebb hiba (inkább helyesírási)	
	2 = Kis számú hiba (téves információ)	
	3 = Nincs	
6. Milyen mértékben épül a kockázati jelentés indexekre, mutatószámokra, melyek biztosítják az idősoros, vagy intézmények közötti összehasonlíthatóságot, vagy képet adnak a bank szektorban elfoglalt helyéről, a működési kockázatok arányáról stb.?	0 = Nincs mutatószám	4. Tegye lehetővé az adatok időbeli összehasonlíthatóságát (Consistent over time)
	1 = 1 mutatószám	5. Tegye lehetővé a bankok közötti összehasonlíthatóságot (Comparable across banks)
	2 = 2-3 mutatószám	
	3 = Több mint 3 mutatószám	
7. Ad-e a kockázati jelentés globális képet a bank és bankcsoport működési kockázatkezeléshez kapcsolódó tőkeszámítás módszertanáról és a tőkeszámról?	0 = Nem	2. A bank teljes kockázatkezelési folyamata jelenjen meg benne (Comprehensive)
	1 = A bank saját módszertana és tőkeszáma egyértelmű	3. Közvetítsen világos és egyértelmű üzeneteket (Meaningful to user)
	2 = Részinformációk a csoportban használt módszertanról és tőkeszámról	
	3 = Teljes kép a csoportról a tőkeszám és a módszertan tekintetében	
8. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés összehasonlítást az előző időszak(ok) adataival a működési kockázatokkal illetően?	0 = Nem	4. Tegye lehetővé az adatok időbeli összehasonlíthatóságát (Consistent over time)
	1 = Csak az előző évvel	
	2 = Az előző 2-3 évvel	
	3 = Az előző 2-3 évvel és a változásra is ad magyarázatot	
9. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés kockázati trendeket, előrejelzéseket a működési kockázatokra vonatkozóan?	0 = Nem	4. Tegye lehetővé az adatok időbeli összehasonlíthatóságát (Consistent over time)
	1 = Csak a következő évre vonatkozóan	
	2 = A következő 2-3 évre vonatkozóan	
	3 = A következő 2-3 évre vonatkozóan és indokolja is a várható trendeket	
10. Tartalmaz-e a Kockázati Jelentés terveket a működési kockázatkezelési rendszer fejlesztésére vonatkozóan?	0 = Nem	4. Tegye lehetővé az adatok időbeli összehasonlíthatóságát (Consistent over time)
	1 = 1 tervezett intézkedés	
	2 = 2 tervezett intézkedés	
	3 = Több mint 2 tervezett intézkedés	
11. Könnyen elérhető-e a Kockázati Jelentés?	0 = Nem	5. Tegye lehetővé a bankok közötti összehasonlíthatóságot (Comparable across banks)
	1 = Hosszabb keresgélés után megtalálható	
	2 = Az interneten könnyen megtalálható	
	3 = Az interneten könnyen megtalálható, több nyelven is	